

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie reorganizacji szkoły wydziałowej żeńskiej w Rzeszowie.

Wysoki Sejmie!

Z powodu petycyi reprezentacyi miasta Rzeszowa o reorganizację tamtejszej szkoły wydziałowej żeńskiej w myśl ustawy z dnia 2. Lutego 1885. Nr. 28. Dz. u. kr. powziął Wys. Sejm na posiedzeniu z d. 15. Października 1888. następującą uchwałę:

„Petycyę Reprezentacyi miasta Rzeszowa względem reorganizacyi tamtejszej szkoły wydziałowej żeńskiej odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania, i przedłożenia odpowiednich wniosków na najbliższej sesyi Sejmowej“.

Sprawę reorganizacyi szkół wydziałowych żeńskich przedłożył Wydział krajowy Wys. Sejmowi sprawozdaniem z dnia 27. Lipca 1888. do l. 61.260, wyrażając w niem zapatrywanie, że do zwiększonych skutkiem reorganizacyi kosztów utrzymania tych szkół miasta datkami ze swoich funduszków przyczyniać się powinny. Zgodnie z powyższem zapatrywaniem uchwalił Wys. Sejm na posiedzeniu z 25. Września 1888. reorganizację szkoły wydziałowej żeńskiej w Tarnowie, które to miasto z pomiędzy wszystkich samo jedno przyjęło na siebie pewną część nadwyżki kosztów z reorganizacyi wynikających.

Tymczasem miasto Rzeszów, dowiedziawszy się o treści sprawozdania i o wnioskach Wydziału krajowego, wniosło w dniu 24. Września 1888. a więc w dwa miesiące po dacie owego sprawozdania, a w przededniu uchwały sejmowej co do szkoły Tarnowskiej, petycyę do Wys. Sejmu, w której oświadcza, że obowiązuje się rocznym datkiem w kwocie 500 zł. przyczyniać się do utrzymania szkoły wydziałowej żeńskiej w Rzeszowie, jeżeli ta szkoła w myśl ustawy z 2. Lutego 1885. Nr. 28. Dz. u. kr. w ten sposób przeistoczoną zostanie, że istniejąca dotychczas trzyklasowa szkoła wydziałowa żeńska zreorganizowaną będzie na szkołę czteroklasową w połączeniu z czteroklasową szkołą pospolitą pod jedną wspólną dyrekcją, a w uwzględnieniu potrzeb lokalnych zaprowadzony będzie przy szkole wydziałowej kurs robót kobiecych a mianowicie krawieczyzny damskiej.

Do petycyi dołączono protokół 1/. obrad Rady miejskiej z dnia 19. Września 1888 z Alegat 1. uchwałą Rady zawierającą powyższe zobowiązanie.

Wobec zmienionego w ten sposób stanu rzeczy i wobec objawionej w sprawozdaniu komisji szkolnej Wys. Sejmu opinii, „że na podstawie powyższych warunków reorganizacya szkoły wydziałowej żeńskiej w Rzeszowie jest możliwą“, Wydział krajowy przedkłada Wys. Sejmowi niniejsze sprawozdanie z wnioskiem reorganizacyi wspomnianej szkoły.

Szkoła wydziałowa żeńska w Rzeszowie założona została orzeczeniem organizacyjnym Rady szkolnej krajowej z dnia 6. Czerwca 1877. L. 2863. jako trzyklasowa w połączeniu z pięcioklasową szkołą pospolitą pod wspólną dyrekcją.

Płace nauczycielskie w tej szkole są obecnie następujące:

1. Dyrektor z płacą roczną 800 zł., dodatkiem za kierownictwo 200 zł. i wolnem pomieszkaniem w budynku szkolnym.
2. Trzy nauczycielki z płacą po 800 zł.
3. Pięć nauczycielek z płacą po 600 zł.; razem więc wynoszą płace nauczycielskie 6.400 zł.

Gmina m. Rzeszowa płaci na nauczycieli szkoły wydziałowej i szkoły pospolitej męskiej tylko 9% dodatku do podatków, do których z ustawy jest obowiązana, niedobór zaś w kwocie rocznej 5.879 zł. 28 ct. pokrywa fundusz szkolny okręgowy.

W razie reorganizacji szkoły wydziałowej żeńskiej w Rzeszowie przybyłaby jedna nauczycielka dla szkoły wydziałowej, natomiast ubyłaby jedna nauczycielka szkoły pospolitej, nadto musiałby być ustanowiony katecheta ze stałą remuneracją i nauczycielka robót kobiecych. Etat nauczycielski zreorganizowanej szkoły byłby więc następujący:

1. Dyrektor z płacą	800 zł.
z dodatkiem za kierownictwo	200 „
i wolnem pomieszkaniem w budynku szkolnym.	
2. Cztery nauczycielki z płacą po	800 „
3. Cztery nauczycielki z płacą po	600 „
4. Katecheta z remuneracją	300 „
5. Nauczycielka robót kobiecych i krawieczyny damskiej	600 „
razem przeto	<u>7.500 zł.</u>

t. j. o 1.100 zł. rocznie więcej niż obecnie.

Nie jest wliczonym w tę kwotę honorarium nauczycielki śpiewu ani wynagrodzenie pomocnicy nauczycielki robót kobiecych, ale wydatek ten, który zresztą kwoty 300 zł. rocznie przekraczać nie powinien, może znaleźć pokrycie w opłatach uczennic uczęszczających na kursa uzupełniające ze szkołą wydziałową połączone.

Z powyżej wykazanego zwiększonego wydatku gmina m. Rzeszowa na mocy uchwały swej reprezentacji jak % przyjmuje na siebie roczną kwotę 500 zł.; reszta przeto w kwocie 600 zł. rocznie spadłaby na fundusz szkolny okręgowy a względnie krajowy.

Jest to niedobór mniej więcej taki sam, jaki Wys. Sejm przyjął na fundusz szkolny, uchwalając reorganizację szkoły wydziałowej żeńskiej w Tarnowie, która to uchwała służyła Wydziałowi krajowemu za wzór przy niniejszem przedłożeniu.

Allegat 2.

Także załączony pod 2/. projekt statutu, skopiowany został prawie dosłownie ze statutu przez Wys. Sejm dla szkoły tarnowskiej uchwalonego. Zmiany, jakie w nim poczyniono, odnoszą się wyłącznie do kursów uzupełniających, ze szkołą wydziałową połączyć się mających. W postanowieniach o kursie praktycznym, któremu dano pierwszeństwo przed teoretycznym ze względu na większą ważność i na wyraźne zastrzeżenie gminy m. Rzeszowa, że tylko pod warunkiem zaprowadzenia tego kursu obowiązuje się do swego datku, pominięto między przedmiotami wykładowymi buchalterję kupiecką i geografję handlową, ponieważ gmina domaga się tylko nauki robót kobiecych. Postanowienia o kursie teoretycznym przyjęto do statutu tylko jako fakultatywne na wypadek, gdyby gmina m. Rzeszowa dodatkowo zażądała zaprowadzenia tego kursu.

Na podstawie powyższych wywodów, wnosi Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Szkoła wydziałowa żeńska w Rzeszowie z początkiem roku szkolnego 1889/90 będzie zreorganizowaną na 4-klasową szkołę wydziałową żeńską, połączoną z kursem praktycznym robót

kobięcych a ewentualnie także z uzupełniającym kursem teoretycznym dla młodzieży dorosłej płci żeńskiej — a to w myśl załączonego statutu.

2. Koszta utrzymania szkoły wydziałowej żeńskiej w Rzeszowie ponosić będą strony do utrzymania tej szkoły dotychczas obowiązane i w tym samym co dotychczas stosunku z tą jednak zmianą, że gmina m. Rzeszowa ponad prestacje prawne na rzecz tej szkoły dotychczas uiszczane, obowiązana będzie dopłacać jeszcze corocznie kwotę 500 zł. na płace nauczycieli zreorganizowanej szkoły wydziałowej i połączonego z nią kursu praktycznego robót kobięcych.

3. Wydatki na utrzymanie uzupełniającego kursu teoretycznego, jeżeliby został przy tej szkole zaprowadzony, pokryte być mają wyłącznie z opłat szkolnych i dobrowolnych datków.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 9. Listopada 1888.

Zastępca marszałka krajowego i sprawozdawca:

Oktaw Pietruski w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Alegat 1. do sprawozdania Wydziału krajowego do l. 41.509/88.

Opis

protokołu obrad Rady miejskiej w Rzeszowie z dnia 19. Września 1888.

Przedmiot:

Sprawa przeistoczenia tutejszej wydziałowej szkoły żeńskiej w myśl ustawy z dnia 2. Lutego 1885. Dz. ust. kr. Nr. 28.

Uchwała:

Rada gminna m. Rzeszowa deklaruje się przyczyniać z własnych funduszków w myśl reskryptu Wys. Wydziału krajowego z d. 28. Listopada 1887. l. 57.214 rocznym datkiem w kwocie pięciuset (500) zł. w. a. na utrzymanie wydziałowej szkoły żeńskiej w Rzeszowie, jeżeli takowa na mocy ustawy z dnia 2. Lutego 1885. Dz. ust. kr. Nr. 28 w ten sposób przeistoczona zostanie, że istniejąca dotychczas trzyklasowa szkoła wydziałowa żeńska zreorganizowaną będzie na szkołę czteroklasową w połączeniu z czteroklasową szkołą pospolitą pod jedną wspólną dyrekcją, a w uwzględnieniu potrzeb lokalnych przy szkole wydziałowej zaprowadzony będzie w myśl art. 11. ustawy kurs robót kobięcych, a mianowicie krawieczyzny damskiej. Naczelnictwo miasta wykona uchwałę i wniesie zaraz przy dołączeniu potrzebnej deklaracji podanie do Wys. Sejmu krajowego o reorganizację jeszcze w roku bieżącym. Za zgodność: *Zbyszewski w. r., Edward Arvay w. r.* radny miasta, *Leon Schott, w. r.* radny.

Projekt statutu

szkoły wydziałowej żeńskiej, tudzież kursów nauki dopełniającej
w Rzeszowie.

§. 1.

Cel szkoły wydziałowej żeńskiej wskazuje art. IX. ustawy z dnia 2. Lutego 1885. (Nr. 28 Dz. u. kr.)

§. 2.

Ze szkołą wydziałową łączy się kurs uzupełniający praktyczny a może być połączony także kurs uzupełniający teoretyczny dla dorosłych.

§. 3.

Szkoła wydziałowa wraz z kursami uzupełniającymi tworzy organizacyjną całość i zostaje pod jedną Dyrekcją, która kieruje zarazem 4 klasami szkoły pospolitej ze szkołą wydziałową połączoną.

§. 4.

Językiem wykładowym w szkole i na kursach uzupełniających jest język polski.

I. Szkoła wydziałowa.

§. 5.

Szkoła wydziałowa urządzona na podstawie orzeczenia organizacyjnego c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 6. Czerwca 1877. roku l. 2.863 ulega o tyle zmianie, o ile tego wymagają art. VI., VII., VIII. i IX. ustawy krajowej z dnia 2. Lutego 1885. i obejmuje kurs nauki czteroletni o 4 klasach (5, 6, 7, 8).

§. 6.

Warunkiem przyjęcia uczniicy do tej szkoły jest świadectwo z IV. klasy szkoły pospolitej, lub pomyślny wynik z egzaminu wstępnego, przy którym kandydatka wykazać ma znajomość wszystkich przedmiotów, przepisanych planem naukowym dla klasy IV. czteroklasowych szkół żeńskich.

§. 7.

Prócz przedmiotów wskazanych art. VII. i IX. ust. kraj. z 2. Lutego 1885. będzie także udzielaną nauka języka francuskiego jako przedmiot nadobowiązkowy.

§. 8.

Plan naukowy zatwierdzony rozporządzeniem Ministerstwa wyznań i oświecenia z dnia 13. Lipca 1886. l. 11.518 dla szkół wydziałowych żeńskich we Lwowie i Krakowie będzie obowiązywał także w 4 klasach szkoły wydziałowej żeńskiej w Rzeszowie.

§. 9.

Grono nauczycielskie składa się z Dyrektora, katechety i 4 nauczycielek z kwalifikacją do szkół wydziałowych. Dwie z nich mają posiadać kwalifikację z grupy pierwszej, jedna z grupy drugiej, jedna z grupy trzeciej egzaminu nauczycielskiego; dyrektor zaś ma posiadać wykształcenie

uniwersyteckie wydziału filozoficznego i wykazać się patentem nauczycielskim dla szkół wydziałowych. Zwolnienie dyrektora z warunku wykształcenia uniwersyteckiego udzielić może wyjątkowo Rada szkolna krajowa.

§. 10.

Dyrektor i 4 nauczycielki dla 4 klas szkoły wydziałowej mają posady stałe. Katecheta pełni na razie obowiązki swe także za osobnem wynagrodzeniem, dopóki ustawa jego stanowiska w inny sposób nie określi. Nauczycielka robót i nauczycielka śpiewu, w klasach I. do IV. (5—8) otrzymają osobne wynagrodzenie.

II. Kurs praktyczny robót kobiecych.

§. 11.

W myśl ustawy krajowej z 2. Lutego 1885. art. XI. urządza się przy szkole wydziałowej kurs praktyczny robót kobiecych, mający na celu uzdolnienie uczennice do wykonywania robót kobiecych domowych i przemysłowych, tudzież wykształcenie kierowniczek dla pracowni kobiecego przemysłu domowego i fachowych nauczycielek robót ręcznych.

§. 12.

Kurs ten obejmować może następujące przedmioty:

a) rysunki;

b) roboty ręczne, mianowicie:

I. oddział szycia ręcznego i maszynowego,

II. oddział krawieczyzny damskiej,

III. oddział robót drutowych, szydełkowych, deskowych i siatkowych,

IV. oddział haftu sztucznego i koronkarstwa.

§. 13.

Czas trwania tego kursu oznaczy Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rady szkolnej miejscowej.

§. 14.

Na kurs praktycznych robót wpisać się mogą uczennice po ukończeniu 4 klasowej szkoły pospolitej, jednak dopiero wtedy, gdy skończą 14 rok życia.

§. 15.

Nauki na kursie robót praktycznych udziela nauczycielka odpowiednio ukwalifikowana, której dodaną być może pomocnica, mająca potrzebną kwalifikację. Płacę dla obu wyznacza Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym. Mogą być nadto przyjęte dwie bezpłatne praktykantki.

§. 16.

Warunkiem uzyskania posad powyższych jest świadectwo z ukończenia kursów robót kobiecych.

Posady te są na razie tymczasowe, a obsadzenie ich odbywa się w sposób w szkołach etatowych przyjęty.

Liczbę godzin wykładowych wyznacza na przedstawienie Rady szkolnej miejscowej, Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

§. 17.

Uczennice kursu praktycznego płacą z początkiem każdego roku szkolnego wpisowe 1 zł. a oprócz tego z początkiem każdego miesiąca nauki, czesne wynoszące miesięcznie 1 zł. Opłaty te wpływają do kasy Rady

szkolnej miejscowej i służyć będą na pokrycie wydatków z utrzymaniem kursu praktycznego połączonych. Radzie szkolnej miejscowej służy prawo podwyższenia, ewentualnie zniżenia czesnego, także uwolnienia od połowy czesnego ubogich odznaczających się w naukach uczennic na przedstawienie grona nauczycielskiego; jednakże liczba uwolnionych nie może przenosić $\frac{1}{3}$ ogółu uczennic.

§. 18.

Gdyby dochód z opłat powyższych pokrywał w zupełności wydatki na utrzymanie kursu praktycznego, lub gdyby gmina miasta Rzeszowa resztę wydatków nie pokrytą owym dochodem, z własnych funduszów sama pokryć chciała, natenczas oznaczenie liczby godzin wykładowych, (§. 16.) tudzież płac dla sił nauczycielskich (§. 15.) należałoby wyłącznie do Rady szkolnej miejscowej.

§. 19.

Po ukończeniu kursu praktycznego otrzymuje uczennica świadectwo stwierdzające postęp w naukach.

§. 20.

Nauczycielki, udzielające nauk na kursie praktycznym, zbierać się będą pod przewodnictwem dyrektora zakładu na konferencye peryodyczne celem omawiania spraw dotyczących się ich kursu, a uchwały na konferencyach powzięte przedstawiane będą władzy nadzorczej. Dyrekcya zakładu winna za pośrednictwem Rady szkolnej miejscowej, a względnie okręgowej składać o kursie praktycznym roczne sprawozdania Radzie szkolnej krajowej.

§. 21.

Rok szkolny rozpoczyna się 1. Września, a kończy się 30. Czerwca uroczystem zamknięciem z wystawą prac uczennic.

III. Kurs uzupełniający teoretyczny.

§. 22.

W myśl art. XII. ustawy z dnia 2. Lutego 1885. Nr. 28 Dz. u. kr. może być przy szkole wydziałowej w Rzeszowie urządzony kurs teoretyczny dla dorosłej młodzieży płci żeńskiej.

Czas trwania tego kursu oznaczy Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rady szkolnej miejscowej.

§. 23.

Kurs ten ma na celu uzupełnienie wykształcenia, nabytego w szkole wydziałowej i obejmować może przedmioty następujące:

- a) Religię;
- b) pedagogię;
- c) język polski z historią literatury polskiej;
- d) język niemiecki;
- e) język francuski;
- f) historię literatury powszechnej;
- g) historię powszechną nowszych czasów;
- h) estetykę z szczególnem uwzględnieniem utworów ducha polskiego;
- i) higienę;
- j) fizykę kosmiczną;
- k) gospodarstwo domowe;
- l) śpiew;

Liczbę godzin wykładowych oznacza Rada szkolna miejscowa, a to w taki sposób, aby nie kolidowały z godzinami kursu praktycznego.

§. 24.

Warunkiem przyjęcia jest ukończenie szkoły wydziałowej z dostatecznym co najmniej postępem lub złożenie egzaminu wstępnego z nauk w szkole wydziałowej udzielanych, a ilość uczennic nie może przekraczać w jednej klasie 45.

§. 25.

Nauk udzielać będą zawodowi nauczyciele lub nauczycielki, przedstawieni corocznie przez Radę szkolną miejscową do zatwierdzenia Radzie szkolnej krajowej. Remuneracye wyznacza im Rada szkolna miejscowa.

§. 26.

Nadzór wykonywać będą Rady szkolne: miejscowa, okręgowa i krajowa.

§. 27.

Co do ingerencyi Dyrektora Zakładu do kursu teoretycznego obowiązują postanowienia §. 20.

§. 28.

Uczennice kursu teoretycznego, składają na ręce Dyrekcji z początkiem każdego roku wpisowe 1 zł., a nadto z początkiem każdego miesiąca nauki czesne w kwocie miesięcznej po 4 zł. Opłaty te wpływają do kasy Rady szkolnej miejscowej i służyć będą na pokrycie wydatków z utrzymaniem kursu teoretycznego połączonych. Co do podwyższenia lubniżenia a względnie uwolnienia od połowy opłaty czesnego obowiązują odnośne postanowienia §. 17.

§. 29.

Rok szkolny rozpoczyna się 1. Października, a kończy się 30. Czerwca. Po ukończeniu kursu otrzymuje uczennica świadectwo, stwierdzające postęp w naukach.

